

✓ високий рівень структуризації грошового ринку, за якого успішно функціонують усі складові ринку – кредитний ринок із сегментами ринку грошей і ринку капіталу, міжбанківський ринок, ринок державних і корпоративних цінних паперів, валютний ринок;

✓ достатній рівень лібералізації всіх секторів грошового ринку для забезпечення вільного переміщення грошей і вільного доступу на ринки всіх економічних суб'єктів та забезпечення реального зв'язку між відповідними ціновими індикаторами – ставкою банківського процента, доходу з цінних паперів, обмінного курсу валют;

✓ вільний доступ усіх комерційних банків на будь-який сектор грошового ринку.

Національний банк України за роки свого існування накопичив значний досвід управління банківською системою та грошово-кредитним ринком, використання якого дозволяє забезпечити стабільність національної грошової одиниці як у довгостроковому, так і в короткостроковому періоді. Проте, здійснення ефективної антиінфляційної політики не під силу лише сучасній банківській системі, очолюваній незалежним від виконавчої влади Національним банком. Регулюючий потенціал Національного банку України обмежений, адже в ринковій економіці в обігу постійно перебувають гроші, випущені не тільки центральним банком, а й комерційними банками, зокрема банківські чеки. Тому, крім грошових обмежень, потрібні й інші заходи боротьби з інфляцією – гасіння інфляційних очікувань, скорочення бюджетного дефіциту, раціоналізація зовнішньоекономіч-

ної політики, підвищення ступеня товарності народного господарства, правильно організована приватизація державної власності, підвищення норми заощаджень і зменшення рівня їх ліквідності тощо.

Підтримання інфляції на низькому стабільному рівні та приборкання зростання цін є складним питанням, яке потребує системного підходу до вирішення з боку всіх органів влади. Складові антиінфляційної політики повинні діяти скоординовано, як єдина система заходів, спрямованих на розв'язання завдань економічної діяльності в коротко- і довгостроковому періоді. Тому закономірним є багатофакторний підхід до розробки адекватного механізму антиінфляційного державного регулювання, складовими якого є не лише заходи грошово-кредитного, а й бюджетно-податкового, валютного, соціального, інституціонального, структурного та зовнішньоторговельного характеру. Наукові дослідження доводять, що саме взаємоузгодженість та комплексність перелічених форм державного регулювання економіки забезпечить вирішення проблеми інфляції та стабільність темпів економічного зростання.

1. Гальчинський А. Теорія грошей. – К.: Основи, 1998. – 415 с.
2. Литвицький В. Інфляція // Банківська справа. – 2004. – №4. – С. 63-71.
3. Національний банк і грошово-кредитна політика / За ред. А.М. Мороза, М.Ф. Пуховіної. – К., 1999. – 368 с.
4. Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Гребеник Н.І., Мищенко В.І. Грошово-кредитна політика в Україні. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 305 с.
5. Інтернет-сайт Державного комітету статистики України // www.ukrstat.gov.ua.
6. Інтернет-сайт Національного банку України // www.bank.gov.ua.

Надійшла до редколегії 09.06. 2009

Л. Висоцька, асист.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В статті запропоновано підхід до статистичного моніторингу ліквідності банківської системи на основі визначення індикаторів банківської ліквідності

In the article is proposed approach to statistical monitoring of banking system's liquidity on the basis of liquidities indicators

Сучасна криза ліквідності банківських систем, навіть у високорозвинених країнах, свідчить про недостатню ефективність її оцінки, а відповідно банки потребують розробки нових підходів оцінювання ліквідності. Своєчасно не помічені тенденції до зниження ліквідності банків, ускладнюють процес її підтримання і регулювання, негативно впливають на динаміку економічного зростання.

Саме тому, моніторинг, як цілеспрямоване систематичне статистичне спостереження, може бути використаний для об'єктивної ідентифікації ліквідності банківської системи.

Сьогодні банківська система – це вищий рівень економічних відносин, що характеризує взаємодію банківських установ різного рівня, визначає їхню роль в економіці. Ефективне функціонування банків можливе лише за умов певної єдності, координації їхніх дій в рамках єдиного механізму контролю і нагляду [15, с. 35]. Фінансові потоки об'єднують національний банк і банки в єдину систему і дають можливість досліджуючи показники банківських установ визначати ризики ліквідності банківської системи.

Як підкреслено нами в праці [4, с. 19], ліквідність банківської системи – це спроможність забезпечити своєчасне виконання боргових зобов'язань перед вкладниками, кредиторами і засновниками банківських установ, можливість залучати вільні кошти юридичних і фізичних осіб та надавати кредити й інвестувати розвиток економіки країни. Схоже за суттю визначення наведено в дослідженні Центру наукових досліджень Національного банку України, де ліквідність банківсь-

кої системи визначається динамічним станом, який забезпечує своєчасність, повноту і безперервність виконання усіх грошових зобов'язань банківської системи та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки. Також зазначено, що "в цілому ліквідність банківської системи є складним явищем, яке визначається сукупною ліквідністю банківських установ другого рівня й обумовлюється багатьма факторами внутрішнього та зовнішнього впливу на мікро- та макrorівні, що перебуває в постійній зміні та взаємозв'язку" [9, с. 12-13]. Нами підкреслено вищезазначені аспекти сутності й оцінки ліквідності банківської системи в статті "Напрямки формування комплексної статистичної системи показників ліквідності банків" [3, с. 39-51].

Враховуючи складність процесів формування ліквідності банківської системи, її оцінку слід здійснювати на комплексній та індикативній основі. Відсутність відповідної методики комплексної оцінки ліквідності банківської системи, що могла б застосовуватись в системі статистичного моніторингу, визначила постановку проблеми нашого дослідження.

Аналіз публікацій більшості науковців і практиків доводить, що оцінка банківської ліквідності досить часто пов'язана з порівнянням протилежно спрямованих фінансових потоків. Наприклад, пропонується визначати миттєву ліквідність на основі аналізу двох протилежно спрямованих грошових потоків: вибуття коштів із банку (кредитовий оборот за кореспондентськими рахунками та касою); надходження коштів у банк (дебетовий оборот за визначеними рахунками) [14, с. 46].

Більш детальний аналіз показників банківської діяльності розглядається у комплексних моделях. Прикладами таких моделей є нетто – ліквідна позиція банку, запропоновано і роботі П. Роуза [12], статичні моделі О.В. Дзюблюка [6], І. Пещанської [11], динамічна модель І. Волошина [2], оптимізаційні моделі І. Федоренко, Н. Колесніченко [13], А. Алексеєва, А. Розумного [1], автоматна модель Н. Костіної, С. Сучка [8], в яких акцентується увагу на комплексному паралельному управлінні активами і пасивами, що дає можливість підтримувати необхідний рівень ліквідності, при достатньо високому рівні прибутковості.

Сьогодні у світовій практиці, також поширена оцінка ліквідності в контексті управління збалансованістю активів і пасивів банку. Хенні ван Грюнінг та Соня Брайович Братанович у своєму дослідженні зазначають, що управління активами і пасивами є основою сучасного надійного банку, і хоча такий підхід є давно відомим, в останні роки, його методи і норми суттєво змінились. Основними моментами, щодо яких необхідно приймати рішення в процесі управління активами і пасивами, є збалансованість рівнів їх ліквідності, схильність до коливань відсоткових ставок, ціноутворення [5].

Слід зазначити, що дослідженню ліквідності банківської системи приділено не достатньо уваги. Центр наукових досліджень НБУ одним з перших проаналізував теоретичні та методичні засади оцінки та аналізу ліквідності банківської системи, де зазначив, що центральний банк здійснює двосторонні операції з регулювання ліквідності, спрямовані на забезпечення та поглинання ліквідності з метою усунення як структурного дефіциту, так і профіциту ліквідності. Оцінку таких операцій пропонується здійснювати за допомогою "чистих зобов'язань ринку" [9, с. 92]. Така оцінка не є достатньо індикативною з точки зору потреби в регулюванні ліквідності та причин її виникнення.

На наш погляд, досвід оцінки ліквідності на рівні банку, доцільно використати на рівні банківської системи, поклавши в основу оцінку збалансованості активів і пасивів.

Слід зазначити, що підвищення нестабільності економічних процесів в Україні і світі ще більше обґрунтовує необхідність максимально збалансовувати банківські активи і пасиви, щоб мінімізувати залежність від зовнішніх запозичень і коливань на світових фінансових ринках.

Таким чином, метою нашого дослідження є формування методики комплексної оцінки ліквідності банківської системи України для забезпечення статистичного моніторингу.

На основі проведеного нами аналізу підходів до сутності банківської ліквідності та методів її оцінювання, ми прийшли до висновку, що ефективний моніторинг ліквідності банківської системи необхідно здійснювати через оцінку збалансованості активів і пасивів, їх параметрів та індикаторів формування.

З цією метою, нами запропоновано, нове економічне поняття збалансованої ліквідності банку і банківської системи. Збалансована ліквідність банку характеризує синхронність руху його активів і пасивів, доходів і витрат, в єдиній системі фінансових потоків. Збалансована ліквідність банківської системи визначається рівнем збалансованої ліквідності банківських установ з урахуванням розподілу фінансових ресурсів банківської системи в цілому, під впливом фінансово-економічних параметрів та індикаторів економіки держави.

Враховуючи підходи вчених і практиків до оцінки ліквідності, а також власне визначення сутності збалансованої ліквідності, вважаємо за доцільне включити до методики оцінки ліквідності банківської системи аналіз співставності активів і пасивів, доходів і витрат, з урахуванням їх приросту у власному капіталі банків та відтік фінансових ресурсів з операційного обороту через вплив дестимуляторів (вартість необоротних активів, резерв під активні операції та ін.). Складові комплексного статистичного аналізу збалансованої ліквідності банківської системи, представлено нами на рис. 1.

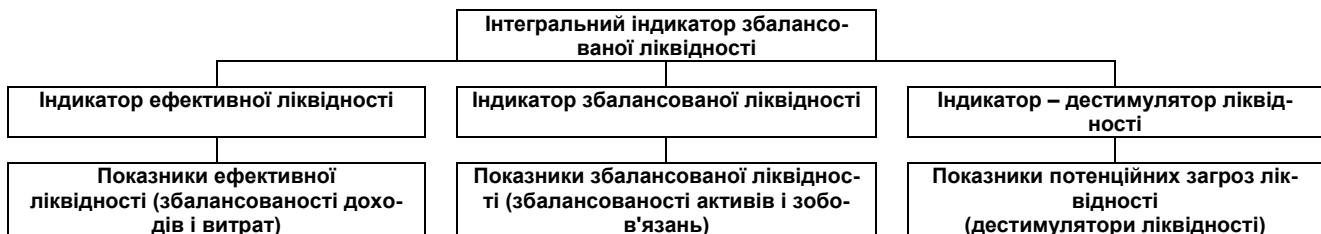

Рис. 1 Складові інтегрального індикатора збалансованої ліквідності банківської системи

Узагальнюються показники в індикатори ліквідності на основі їх сумування та усереднення. Запропонована нами статистична методика належить до підходів багатовимірного ранжування, а саме теорії "адитивної цінності", згідно з якою цінність цілого дорівнює сумі цінностей її складових. Враховуючи, що ознаковий простір складають однорідні та рівновагомі одиниці вимірювання, інтегральна оцінка банківської ліквідності та її складових здійснюється на основі усереднення значень ознаки, без застосування їх стандартизації та зважування [15, с. 26-27]. Запропоновані граничні межі значення показників отримані на основі аналізу розрахованих у часі показників, що характеризують окремі аспекти ліквідності генеральної сукупності банківських установ за період з 01.01.2002 року по 01.07.2008 року, рекомендацій Базельського комітету та досліджень НБУ [10], [16].

Показники, що включені до розрахунку індикатора ефективної ліквідності, окреслюють основні аспекти руху доходів і витрат банків, їх формування та осідання (приросту) доходів у власному капіталі. Методика їх визначення представлена в таблиці 1.

Межі значення індикатора ефективної ліквідності визначаються на основі усереднення граничних значень включених до розрахунку показників. Усереднення значень нижньої межі показників відтворює рівень індикатора ефективної ліквідності, за яким банківську систему та окремі банки очікує нестабільність фінансового положення і проблеми з ліквідністю. Усереднення значень верхньої межі показників визначає рівень індикатора ефективної ліквідності для нормальної роботи банків і достатнього рівня їхньої капіталізації. Перевага такого підходу, на наш погляд, полягає в тому, що методика усереднення суттєво не змінює силу впливу показників на значення індикатора. Динаміка індикатора ефективної ліквідності банківської системи свідчить про те, що індикатор ефективної ліквідності коливається в межах від 0,32 до 0,35, при рекомендованому значенні 0,4. За період дослідження, значення індикатора ефективної ліквідності не перетинає нижньої межі, однак значно варіює, змінюючись щоквартально.

Таблиця 1. Методика визначення показників ефективної ліквідності банківської системи

Назва показника	Методика розрахунку	Рекомендовані межі
Коефіцієнт доходності витрат (P1)	Співвідношення суми доходів до суми витрат	Нижня межа 1 Верхня межа 1,3
Чистий відсотковий спред (P3)	Різниця між співвідношенням суми відсоткових доходів до суми кредитів та співвідношенням відсоткових витрат до суми депозитів	Нижня межа 0,02 Верхня межа 0,05
Коефіцієнт прибуткової маржі (P2)	Співвідношення суми прибутку звітного періоду до суми доходів	Нижня межа 0,05 Верхня межа 0,1
Коефіцієнт нетто-платоспроможності (P4)	Співвідношення суми нетто-власного капіталу* до суми зобов'язань	Нижня межа 0,1 Верхня межа 0,15
Індикатор ефективної ліквідності (IEL)	$\frac{\sum_{i=1}^4 P_i}{4}$	Нижня межа 0,295 Верхня межа 0,400

* Нетто-власний капітал розраховується, як сума статутного капіталу, резервів, сформованих з прибутку минулих років, прибутку поточного та минулого років (нерозподіленого).

На динаміку індикатора ефективної ліквідності за період дослідження позитивно вплинули наступні складові: зростання значень коефіцієнта доходності витрат та коефіцієнта прибуткової маржі.

Зниження значення індикатора ефективної ліквідності відбулось через динаміку значень чистого відсоткового спреда та коефіцієнта нетто-платоспроможності, що станом на 01.01.2008 року становив 0,0981.

Дослідження динаміки вищезазначених показників відтворює початкові проблеми з ліквідністю через зміну тенденцій динаміки коефіцієнта доходності витрат та прибуткової маржі до зниження.

Між показниками даної групи спостерігаються наступні залежності, визначені на основі кореляційної матриці:

✓ при зростанні доходності витрат зростає коефіцієнт прибуткової маржі, (коефіцієнт парної кореляції 0,995);

✓ динаміка значень чистого відсоткового спреда обернено пов'язана з динамікою коефіцієнта доходності витрат, (коефіцієнт парної кореляції -0,76), що пояснюється ефектом від масштабу, тобто зростанням обсягів кредитування, отриманням комісійних та інших операційних доходів;

✓ динаміка значення коефіцієнта нетто-платоспроможності має протилежні за спрямуванням зв'язки з динамікою значень коефіцієнта доходності витрат (-0,665) і коефіцієнта прибуткової маржі (-0,66), що відтворює неадекватність темпів зростання доходів і власного капіталу темпам зростання зобов'язань банків;

✓ на динаміку індикатора ефективної ліквідності найбільш суттєво впливають коефіцієнти доходності витрат (коефіцієнт парної кореляції 0,59) і прибуткової маржі (коефіцієнт парної кореляції 0,60).

Чистий відсотковий спред продовжує знижуватися в умовах жорсткої конкуренції на ринку фінансових ресурсів, що також свідчить про періодичність виникнення проблем з ліквідністю, особливо пов'язаних з потребою збалансовувати фінансові потоки банків. Коефіцієнт нетто-платоспроможності знижується через активну політику банків у сфері кредитування при неадекватному зростанні власного капіталу. Динаміка значень показників ефективної ліквідності і самого індикатора ефективної ліквідності свідчить про необхідність більш активного контролю з боку НБУ за вартістю фінансових ресурсів і доходністю активів банків, адекватністю зростання власного капіталу зростанню активів, що сигналізує про можливі причини втрати ліквідності. Збалансованість доходів і витрат має суттєве значення для підтримання ліквідності, однак вони формуються на основі збалансованості фінансових потоків, пов'язаних з активами і пасивами банківських установ.

Наступна підсистема показників визначає індикатор збалансованої ліквідності, оцінює рівень синхронності (покриття) активами зобов'язань. Методика розрахунку показників та індикатора збалансованої ліквідності представлена в таблиці 2.

Таблиця 2. Методика визначення показників збалансованої ліквідності банківської системи

Назва показника	Методика розрахунку	Рекомендовані межі
Коефіцієнт поточної ліквідності (B1)	Співвідношення суми коштів в НБУ та готівкових коштів банку до суми загальних зобов'язань	Нижня межа 0,1 Верхня межа 0,15
Коефіцієнт покриття активами зобов'язань (B2)	Співвідношення суми загальних активів до суми загальних зобов'язань	Нижня межа 0,1 Верхня межа 1,15
Частка вартості портфелю цінних паперів у сумі загальних активів (B3)	Співвідношення вартості портфелю цінних паперів до суми загальних активів	Нижня межа 0,1 Верхня межа 0,15
Коефіцієнт збалансованості кредитно-депозитного портфелю (B4)	Співвідношення вартості кредитного портфелю до вартості депозитного портфелю	Нижня межа 1 Верхня межа 1,05
Коефіцієнт збалансованості дебіторської і кредиторської заборгованості за доходами і витратами та іншими активами і зобов'язаннями (B5)	Співвідношення суми дебіторської заборгованості за доходами та іншими активами до суми кредиторської заборгованості за витратами та іншими зобов'язаннями	Нижня межа 0,8 Верхня межа 1
Коефіцієнт покриття суми розриву GAPs (B6)	Співвідношення суми статутного капіталу до суми розриву GAPs	Нижня межа 0,5 Верхня межа 0,8
Індикатор збалансованої ліквідності (IBL)	$\frac{\sum_{i=1}^6 B_i}{6}$	Нижня межа 0,5833 Верхня межа 0,7167

Примітка: GAPs визначається як сума різниць між кредитами і депозитами, розподіленими за строками і валютою в розрізі фізичних та юридичних осіб.

Рівень збалансованості фінансових ресурсів характеризується певною циклічністю, що проявилась у січні 2002 р. та у жовтні 2004 р. різким зростанням значень інтегрального індикатора збалансованої ліквідності, переважно за рахунок коефіцієнта покриття розриву GAPs. Отже в період політичної та економічної нестабільності банки збалансовують активи і зобов'язання та збільшують обсяги власного капіталу в операційному обороті. Значення індикатора збалансованої ліквідності банківської системи станом на 01.07.2008 р. знаходиться на нижчому рівні за критичну межу (0,5833) і становить 0,5357.

Між показниками даної групи спостерігаються наступні взаємозалежності:

✓ між динамікою коефіцієнтів поточної ліквідності та покриття активами зобов'язань спостерігається позитивна помірна залежність, про що свідчить коефіцієнт парної кореляції (0,53), що доводить важливість збалансованості активів і зобов'язань в цілому для підтримання поточної ліквідності;

✓ динаміка коефіцієнта поточної ліквідності має більш суттєвий зв'язок з динамікою частки цінних паперів у активах (коефіцієнт парної кореляції 0,71), що пояснюється досить високим рівнем поточної ліквідності цінних паперів;

✓ динаміка коефіцієнта збалансованості кредитно – депозитного портфелю прямо пов'язана з динамікою коефіцієнта покриття активами зобов'язань (коефіцієнт парної кореляції 0,51) та обернено залежить від динаміки коефіцієнта збалансованості дебіторської і кредиторської заборгованості за доходами і витратами та іншими активами і зобов'язаннями (коефіцієнт парної кореляції -0,75), що свідчить про відсутність контролю за збалансованістю потоків за даною складовою активів і зобов'язань;

✓ індикатор збалансованої ліквідності суттєво пов'язаний з динамікою коефіцієнта покриття суми розриву GAPs (коефіцієнт парної кореляції 0,99), частки цінних паперів у чистих активах (коефіцієнт парної кореляції 0,61), коефіцієнта збалансованості дебіторської і кредиторської заборгованості за доходами і витратами та іншими активами і зобов'язаннями (коефіцієнт парної кореляції 0,52), коефіцієнта поточної ліквідності (коефіцієнт парної кореляції 0,50), тенденції до зниження яких свідчать про підвищення ризиків ліквідності.

Враховуючи, що ризик непогашення активів і вкладення в необоротні активи відволікають кошти з операційного обороту банків, їх зростання може негативно вплинути на ліквідність банківської системи. Дані показники становлять третю групу показників дестимуляторів збалансованої ліквідності, що представлені нами в таблиці 3.

Таблиця 3. Методика визначення показників – дестимуляторів ліквідності банківської системи

Назва показника	Методика розрахунку	Рекомендовані межі
Коефіцієнт ризику операційних активів (N1)	Співвідношення суми резервів за операційними активами до суми операційних активів	Нижня межа 0,05 Верхня межа 0,03
Частка вартості низько ліквідних активів у загальних активах (N2)	Співвідношення вартості низько ліквідних активів до суми загальних активів	Нижня межа 0,05 Верхня межа 0,08
Індикатор –дестимулятор ліквідності (INL)	$\frac{\sum_{i=1}^2 N_i}{2}$	Нижня межа 0,05 Верхня межа 0,055

Динаміка індикатора – дестимулятора ліквідності банківської системи наведена на рис. 6. З рис. 6 видно, що індикатор – дестимулятор ліквідності банківської системи має два пікові значення станом на 01.04.2002 р. та 01.01.2004 року. Зростання відбувається переважно за рахунок підвищення частки вартості низьколіквідних активів у загальних активах банків.

Слід зазначити, що значення коефіцієнта ризику операційних активів та частки вартості низьколіквідних активів у загальних активах вітчизняної банківської системи знаходиться на "парадоксально" низькому рівні.

Інтегральний індикатор збалансованої ліквідності банківської системи враховує у своєму значенні всі вищезрозглянуті складові та розраховується за формулою (1).

$$IIBL = IEL + IBL - INL, \quad (1)$$

де IIBL – інтегральний індикатор ліквідності банківської системи.

Рекомендовані межі інтегрального показника коливаються від 0,8233 до 1,0617. Навіть незначні коливання інтегрального індикатора ліквідності банківської системи можуть сигналізувати про певні проблеми з ліквідністю.

Аналіз показує, що при зниженні інтегрального індикатора ліквідності банківської системи за одиницю, спостерігаються певні проблеми з ліквідністю, наприклад в 2003 р., 2005 р., 2006 р., 2008 році.

Аналіз кореляції між індикаторами ліквідності банківської системи у часі представлено в таблиці 4. Між індикаторами існують наступні зв'язки: індикатор ефек-

тивної ліквідності обернено пов'язаний з індикатором – дестимулятором ліквідності та індикатором збалансованої ліквідності. Таким чином, при зростанні індикатора – дестимулятора та індикатора збалансованої ліквідності, індикатор ефективної ліквідності може знижуватися. Однак ці зв'язки проявляються не суттєво.

Помірний прямий зв'язок між індикатором – дестимулятором і індикатором збалансованої ліквідності може свідчити про наявність викривлення банками статистичних даних, щодо ризиків операційних активів і ринкової вартості необоротних активів, що обґрунтовує необхідність більш глибоко дослідити дану проблему.

На рівень динаміки інтегрального індикатора збалансованої ліквідності сьогодні найбільш суттєво впливає динаміка індикатора збалансованої ліквідності, що пояснюється суттєвими трансформаціями залучених ресурсів та активів за строками і валютою.

Запропонована нами методика надає можливість не тільки оцінити рівень інтегральної ліквідності банківської системи, що є індикатором можливих проблем з ліквідністю, але й визначити основні складові її підвищення або зниження. Слід зазначити, що під час аналізу значень інтегрального індикатора збалансованої ліквідності банківської системи, необхідно враховувати фактори його формування, тобто високе значення інтегрального індикатора збалансованої ліквідності, що проявляється піками, ще не свідчить про якісну стабільність ліквідності.

Таблиця 4. Матриця коефіцієнтів парної кореляції індикаторів ліквідності банківської системи

Показники	Індикатор ефективної ліквідності	Індикатор-дестимулятор ліквідності	Індикатор збалансованої ліквідності
Індикатор ефективної ліквідності	1,0000	-0,1091	-0,1899
Індикатор – дестимулятор ліквідності	-0,1091	1,0000	0,5376
Індикатор збалансованої ліквідності	-0,1899	0,5376	1,0000
Інтегральний індикатор збалансованої ліквідності	-0,1551	0,4909	0,9979

За результатами моніторингу ліквідності банківської системи України на основі розробленої нами системи показників та індикаторів, можна зробити наступні висновки:

- ✓ сучасний стан і тенденції збалансованості фінансових потоків банків негативно впливають на рівень їх ліквідності, прибутковості, капіталізації;
- ✓ особливу увагу доцільно приділити формуванню стимулів, в т.ч. регулятивних, нарощення власного капіталу банків відповідно до темпів зростання обсягів активних операцій;
- ✓ посилити контроль за формуванням вартості депозитних і кредитних ресурсів на міжбанківському ринку та рефінансування НБУ;
- ✓ розробити стратегію активних операцій банків відповідно до економічного циклу держави та стимулювати вкладання банків в ліквідні цінні папери внутрішніх емітентів;
- ✓ контролювати збалансованість кредитно-депозитного портфелю банків за строками і валютами;
- ✓ проводити стратегічну політику максимально можливої збалансованості дебіторської і кредиторської заборгованості за доходами і витратами та іншими активами і зобов'язаннями, що складають значну частку в активах і зобов'язаннях вітчизняних банків;
- ✓ приділити увагу достовірності оцінки ризиків операційних активів банків, особливо кредитного портфелю, та переоцінці вартості необоротних активів.

Запропонована нами методика оцінки інтегрального індикатора ліквідності банківської системи надає можливість своєчасно ідентифікувати періоди підвищеного ризику ліквідності банківської системи, здійснювати контроль за складовими збалансованої ліквідності, визначати причини зниження ліквідності. Використання даної методики може стати основою для впровадження

оперативного статистичного моніторингу банківської ліквідності з метою запобігання кризовим явищам в банківській системі України.

1. Алексєєв А.А., Розумний А.В. Модель оптимізації активнопасивних операцій комерційного банку // Фінанси України. – 2000. – № 8. – С. 123-130. 2. Волошин І. Банківські моделі та режими ліквідності // Вісник НБУ. – 2002. – №7. – С. 27-30. 3. Висоцька Л. Напрямки формування комплексної статистичної системи показників ліквідності банків // Банківська справа. – 2005. – № 5 – С. 39-51. 4. Галицька Е., Висоцька Л. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків // Банківська справа. – 2002. – № 2. – С. 19-25. 5. Грюнінг Х. ван, Брайович Братанович С. Аналіз банківських ризиків. Система оцінки корпоративного управління і управління фінансовим ризиком: Пер. з англ. – М.: Вид-во "Весь мир", 2003. – 304 с. 6. Дзюблюк О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку // Фінанси України – 2002. – № 5. – С. 129-137. 7. Єрина А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2001. – 170 с. 8. Костіна Н.? Сучок С. Інтеграція інформаційних систем в банку // Банківські технології. – 2007. – № 1 – С. 21-23. 9. Міщенко В.І., Сомик А.В. та ін. Ліквідність банківської системи України: науково-аналітичні матеріали. Вип. 12. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 180 с. 10. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 11 / В.С. Стельмах, В.І. Міщенко, В.В. Крилова, Р.М. Набок, О.Г. Приходько, Н.В. Гришук. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень. 2008. – 220 с. 11. Пещанська І.В. Організація діяльності комерційного банку: Навч. посіб. – М.: ИНФРА-М, 2001 – 320 с. 12. Роуз Літер С. Банківський менеджмент: Пер. з англ. з 2-го вид. – М.: Діло Лтд, 1995. – 768 с. 13. Федоренко І., Колесніченко Н. Оптимізація ліквідності комерційних банків // Банківська справа. – 1999. – № 1. – С. 33-39. 14. Хвостик В. Удосконалення оцінки ліквідності комерційного банку // Вісник НБУ. – 2001. – № 5. – С. 45-47. 15. Шевчук Н.Ю. Банківська система як важіль економічного зростання // Динаміка наукових досліджень 2003: матеріали другої міжнародної науково-практичної конф. – Дніпропетровськ, 2003. – С. 75. 16. International Banking Federation IBFed Response to BCBS Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision, 29 July 2008. – Режим доступу: <http://www.bis.org>

Надійшла до редколегії 09.06.2009

Н. Сошка, здобувач

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У статті досліджено зарубіжний досвід формування податкової частини доходів місцевих бюджетів та визначено рекомендації щодо його використання в Україні.

This article investigated the formation of the international experience of tax revenues of local budgets and the implementation of the recommendations identified in Ukraine.

Податкові системи місцевих органів влади в країнах з розвинутою ринковою економікою відзначаються великим різноманіттям методів та інструментів. Це пояснюється як історичними причинами, так і прагненням місцевих органів влади підвищити ступінь фінансової автономії за рахунок пошуку нових джерел доходів. У розвинутих країнах місцеві податки та збори займають досить високу питому вагу в загальній сумі грошових надходжень органів регіонального і місцевого самоврядування [6, с. 105].

На сьогодні є надзвичайно важливим створення сприятливих умов для впровадження кращого зарубіжного досвіду у вітчизняну практику формування місцевих бюджетів. Адже досі в Україні не відіграють суттєвої

ролі у формуванні доходів бюджетів місцеві податки і збори; більшість органів місцевого самоврядування не реалізують сповна свої повноваження щодо введення місцевих податків і зборів [7, с. 24].

Дослідженням формування місцевих бюджетів займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені як: О. Богачова, Л. Демиденко, А. Ігудін, О. Кириленко, І. Луніна, В. Опарін, Л. Павлова, С. Слухай, Ю. Субботович, І. Трунін, С. Юрій та інші автори.

Метою статті є аналіз податкових надходжень місцевих бюджетів зарубіжних країн.

Специфіка функціонування та особлива роль місцевих бюджетів відображається у складі та структурі їх доходів. Саме доходи дають змогу розкрити та дослідити